

Kestävä koulu

Kestävä koulu on esitys valtakunnalliseksi ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen ohjelmaksi. Ohjelman esikuvana on toiminut Liikkuva koulu -ohjelma. Kestävä koulu -ohjelmassa varhaiskasvatuksen, peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten oppijat saavat valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Ekologinen kestävyys on ohjelman perustana. Ohjelma toteutetaan kaksikielisesti, ja ruotsinkielinen työnimi on Hållbar skola.

Kestävyysmurrokseen tarvitaan Kestävä koulu

Kestävän yhteiskunnan rakentaminen vaatii uskottavia ja mittavia toimenpiteitä myös kasvatuksessa ja koulutuksessa. Kestävyysmurroksella tarkoitetaan yhteiskuntamme kaikkien järjestelmien perusteellista uudelleen järjestäytymistä ja sovittamista ympäristön kantokyvyn rajoihin. Tarvitaan nopeita ja laaja-alaisia muutoksia; vain näin pystytään torjumaan ilmastomuutosta ja luontokatoa ja takaamaan hyvä tulevaisuus tuleville sukupolville.¹ Kestävyysmurrokseen tarvitaan kaikki mukaan - opetus- ja kasvatusala ovat avainasemassa!

Koulun kestävyys ei ole kuitenkaan kiinni vain opettajista ja oppilaista. Kestävä koulu -ohjelma kiinnittää huomiota toiminnan kokonaisuuteen, joka sisältää oppimisen, toimintakulttuurin ja toiminnan puitteet (hankinnat, ruoka, tilat, kuljetukset). Kestävä koulu edellyttää koko kasvatus- ja kouluyhteisön kutsumista mukaan: sitoutunutta koulun johtoa, muuta henkilökuntaa ja koko toimintaympäristön tukea.

Miksi Kestävä koulu tarvitaan?

Uusin tieto luontokadosta ja ilmastomuutoksesta edellyttää vahvempaa otetta ympäristö- ja kestävyyskysymysten opetukseen. Tätä vaativat myös Suomen kansainväliset sitoumukset.²

Opetussuunnitelmissa on kaikki, mitä tarvitaan, mutta haasteet ovat tavoitteiden toteutumisessa. Opetussuunnitelmat sisältävät ekologisen kestävyuden näkökulmia, mutta opettajat tarvitsevat tukea löytääkseen yhteyden ympäristökysymysten ja eri oppisisältöjen välillä³. Nykyisin ympäristösitoumukset heikentyvät matkalla kohti koulun arkea, ja lukuisat muut vaatimukset ajavat arjessa ohi, vaikka monet varhaiskasvattajat ja opettajat haluaisivat edistää ympäristö- ja kestävyyskysymyksiä⁴.

Kestävän kehityksen kasvatus toteutuu suomalaisissa peruskouluissa hyvin vaihtelevasti, vaikka opetussuunnitelma on kaikille sama: Esimerkiksi luokanopettajat toteuttavat kestävän kehityksen kasvatukseen sopivia oppilaskeskeisiä ja luonnon tutkimiseen sekä kokemiseen liittyviä työtapoja opetuksessaan vain satunnaisesti⁵.

Ohjelma mahdollistaa opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamisen ja antaa selkeän rakenteen kestävyyskasvatuksen toteuttamiseen yhteistyössä oppilaiden, kollegojen ja kodin kanssa. Ohjelma nostaa ympäristö- ja kestävyyskysymykset keskiöön ja koulun kestävyysmurroksen edelläkävijäksi.

¹ SYKE Policy Brief 9.12.2021 [On kestävyysmurroksen aika by Suomen ympäristökeskus - Finnish Environment Institute - Finlands miljöcentral - Issuu](#)

² [Pariisin ilmastopöytäkirja \(2016\)](#) ja [YK:n biodiversiteettisopimuksen Aichi-tavoitteet \(2010\)](#)

³ Essi Aarnio-Linnanvuori (2018): [Ympäristö ylittää oppiainerajat : Arvolatautuneisuus ja monilaisuus koulun ympäristöopetuksen haasteina](#)

⁴ Niina Mykrä (2021): [Peruskoulu ekologista kestävyttä edistämässä: Toiminnanteoreettinen tutkimus koulun monitasoisesta muutoshasteesta - Trepo \(tuni.fi\)](#)

⁵ Seppo Saloranta (2017): [Koulun toimintakulttuurin merkitys kestävän kehityksen kasvatukseen toteuttamisessa perusopetuksen vuosiluokkien 1–6 kouluissa - HELDA \(helsinki.fi\)](#)

Ohjelmalla toteutetaan kansainvälisiä ja kansallisia sitoumuksia ja linjauksia

Ohjelma vastaa Suomea velvoittaviin kansainvälisten ja kansallisten ympäristö- ja koulutuspoliittisten linjauksien ja ohjelmien vaatimuksiin, kuten YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n tavoitteeseen 4.7, Ilmastovastuun oppimisen toimenpideohjelmaan (2019), UNESCO:n kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen ESD-linjauksiin (2019) ja Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kestävän kehityksen linjauksiin (2020), Kansallisen kestävän kehityksen strategiaan (2022)⁶ ja EU komission suositukseen ympäristökasvatuksesta (2022)⁷.

Miten päästään eteenpäin?

1. Poliittinen päätös ohjelman käynnistämisestä vuosille 2024–2026; ohjelman koordinoinnista vastaa Opetushallitus
2. Luodaan kokoava verkkopalvelu www.kestavakoulu.fi (vrt. Liikkuva koulu), joka on viestinnän, materiaalien, palveluiden, verkostojen, koulutuksen ja tutkimuksen kokonaisuus.
3. Koulutuksen järjestäjä, päiväkotit, koulu tai oppilaitos voi hakea kehittämisrahaa ympäristö- ja kestävyyskasvatukseen ja puitteiden kehittämiseksi.
4. Järjestöt ja muut alan toimijat voivat hakea kehittämisrahaa, jotta voivat tarjota materiaaleja ja palveluja kouluille ja varhaiskasvatukseen.
5. Ohjelma tarjoaa täydennyskoulutusta opettajille, kasvattajille, rehtoreille ja koulutuksen järjestäjille.
6. Ohjelman avulla kehitetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opettajankoulutusta.
7. Ohjelman täysimittainen toteuttaminen maksaa noin 8 miljoonaa euroa vuodessa (vrt. Liikkuva koulu -ohjelma). Tällä rahoituksella Kestävä koulu tavoittaisi esim. kolmen vuoden aikana yht. 50–60 % varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppijoista.
8. Ohjelman käynnistymisestä alkaen kerätään tutkimustietoa ohjelman vaikuttavuudesta ja hyödynnetään jo olemassa olevaa tutkimusta.

Taustatyö on jo Opetushallituksessa käynnissä

Opetushallituksessa on käynnistynyt syksyllä 2021 kestävyyskasvatuksen kehittämishanke, jossa tuotetaan nykytilan selvitys ja kootaan sidosryhmiä koolle. Kehittämishanke luo hyvän pohjan Kestävä koulu -ohjelman käynnistämiseksi. Kehittämishanke päättyy keväällä 2023 – seuraavan hallituskauden alkaessa on aika tehdä päätös valtakunnallisen ohjelman käynnistämisestä!

Lue lisää: feesuomi.fi/kestavakoulu/

Lisätietoja:

Leena Koivula-Tenho, toiminnanjohtaja, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi, leena.koivula-tenho@feesuomi.fi, +358 50 511 9020

Lauri Kurvonen, erityisasiantuntija, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, lauri.kurvonen@oaj.fi, +358 20 748 9615

Johanna Sunikka, toiminnanjohtaja, Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto, johanna.sunikka@luontokoulut.fi, +358 44 545 0254

Jonas Heikkilä, ledande miljöpedagog, Natur och Miljö, jonas.heikkila@naturochmiljo.fi, + 358 45 2700 312

Kati Vähä-Jaakkola, toiminnanjohtaja, Biologian ja maantieteen opettajien liitto, kati.vaha-jaakkola@bmol.fi, +358 50 313 8409

Lisäksi esitystä ovat olleet laatimassa:

Varhaiskasvatuksen opettajien liitto (VOL), WWF Suomi, Suomen Latu, YK:n yliopiston RCE (Regional Centres of Expertise on ESD) Helsinki Metropolitan verkosto, Luonto-Liitto, Suomen ympäristöopisto SYKLI, Lasten ja nuorten puutarhayhdistys, OKKA-säätiö, Pidä Saaristo Siistinä, Suomen Kiertovoima KIVO, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura, Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry, Suomen Nuorisokeskusyhdistys, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry ja Ilmastolukiot 2021-2022 -hanke (Oulun kaupungin Sivistys- ja kulttuuripalvelut)

⁶ [Uusi kansallinen kestävän kehityksen strategia on hyväksytty - Kestävä kehitys \(kestavakehitys.fi\)](#) (10.3.2022)

⁷ [Learning for environmental sustainability | European Education Area \(europa.eu\)](#)